

NORGES HØYESTERETT

Den 16. januar 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matheson, Falch og Steinsvik i

HR-2024-91-U, (sak nr. 23-182668STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A

mot

Påtalemyndigheten

(førstestatsadvokat Iris Øsp Lydsdottir
Storås)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om å ikke samtykke til at en anke ble fremmet etter straffeprosessloven § 321 første ledd.
- (2) Politimesteren i Innlandet utferdiget forelegg mot A 19. september 2023 for å ha kjørt raskere enn høyeste tillatte hastighet på stedet ved to tilfeller, med ti dagers mellomrom.
- (3) Reaksjonen i forelegget var 11 700 kroner i bot og tap av førerett i seks måneder. Tapet av føreretten var hjemlet i vegtrafikkloven § 33 nr. 2, jf. forskrift 19. september 2003 nr. 1164 om prikkbelastning (prikkbelastningsforskriften) § 4. Ettersom tiltalte hadde føreretten på prøve, ble det registrert dobbelt antall prikker, jf. forskriften § 3 andre ledd siste punktum. Dette brakte ham betydelig over terskelen på åtte prikker for tap av førerett etter denne forskriften i slike tilfeller.
- (4) I forelegget er gitt følgende informasjon om ny førerprøve:

«Mister du føreretten fordi du har brutt regler om adferd i trafikken i prøveperioden, må du avlegge ny full førerprøve. Dette er bestemt i forskrift om tap av retten til å føre motorvogn § 8-4. Kravet om ny full førerprøve gjelder likevel ikke hvis du har mistet føreretten fordi du har fått åtte prikker eller mer, jf. forskrift om prikkbelastning § 4.»
- (5) Forelegget ble ikke vedtatt fordi siktede ikke godtok tapet av føreretten. Saken ble sendt til tingretten for avgjørelse ved tilståelsesdom. Påtalemyndigheten påstod for tingretten bot på 11 700 kroner og tap av førerett i seks måneder.

- (6) Østre Innlandet tingrett gjennomførte 12. oktober 2023 rettslig avhør og avsa dom med følgende domsslutning:

- «1. A, født 00.00.1978, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 5, jf. skiltforskriften § 8 skiltnummer 362 "Fartsgrense" (to tilfeller) sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a til å betale en bot på 11 700 – ellevetusensyvhundre – kroner, subsidiært fengsel i 12 – tolv – dager dersom boten ikke betales.
2. A fradømmes retten til å føre førerkortpliktig motorvogn i 6 – seks – måneder, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 2 jf. forskrift om prikkbelastning § 4. For gjennerverv av føreretten kreves full ny førerprøve.»

- (7) A anket til lagmannsretten.

- (8) Eidsivating lagmannsrett traff 8. november 2023 beslutning med slik slutning:

«Det gis ikke samtykke til at anken fremmes.»

- (9) Avgjørelsen ble ikke begrunnet.

- (10) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder for det vesentlige tingrettens reaksjonsfastsettelse. Den må med utgangspunkt i forskrift om prikkbelastning § 3 fjerde ledd forstås slik at det også gjøres gjeldende at det skulle vært gitt en begrunnelse for hvorfor manglende varsel etter minst fire prikker ikke har konsekvenser for om det kan idømmes tap av førerett.

- (11) Påtalemyndigheten har påstått anken forkastet.

- (12) Høyesteretts ankeutvalg bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd. Reaksjonsfastsettelsen ligger etter dette utenfor hva utvalget kan prøve.

- (13) Om saksbehandlingen vil utvalget bemerke:

- (14) Straffeprosessloven § 321 første ledd bestemmer at anke til lagmannsretten om forhold hvor påtalemyndigheten ikke har påstått og det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn mv., ikke kan fremmes uten rettens samtykke. En beslutning der slikt samtykke nektes, skal etter § 321 fjerde ledd andre punktum være begrunnet når «særlig grunner tilsier det».

- (15) Ankeutvalget har i Rt-2012-1047 under henvisning til lovforarbeidene pekt på at slike «særlige grunner» kan være at avgjørelsen er særlig tvilsom, at den har betydning utenfor den foreliggende sak, eller at den har særlig store konsekvenser for siktede. Utvalget kan i lys av dette, og Rt-2012-1850 avsnitt 16 som siktede selv har vist til i anken til lagmannsretten, ikke se at manglende varsel om prikkbelastning, eller hans forhold for øvrig, utgjør slike særlige grunner som tilsier at ankenektelsen skulle vært begrunnet.

- (16) Høyesteretts ankeutvalg vil imidlertid utenfor anken peke på at tingrettens domsslutning punkt 2 om tap av føreretten i siste punktum også fastsetter et vilkår om at det for «gjennerverv av føreretten kreves full ny førerprøve». Vilkåret er etter domsgrunnene ilagt etter førerkortforskriften § 4-2 andre ledd.

- (17) Prikkbelastningsforskriften inneholder ikke en regel om pålegg om ny førerprøve eller andre vilkår for gjenerverv, selv om vegtrafikkloven § 33 nr. 2 særskilt omtaler muligheten for å sette «vilkår for å få føreretten tilbake». Det er på denne bakgrunn både i rettspraksis og i teorien stilt spørsmål ved om hjemmelsgrunnlaget er tilstrekkelig til å kunne pålegge ny førerprøve der hjemmelen for tap av førerett i prøvetiden følger av prikkbelastningsforskriften. Om dette vises til LF-2021-117509, LE-2022-123143 og LE-2022-186261, hvor det er lagt til grunn at pålegg om ny førerprøve ikke kan fastsettes der det er tale om tap av førerett i prøveperioden etter prikkbelastningsforskriften. Det vises også til Engstrøm, *Vegtrafikkloven – Karnovs lovkommentar*, note 8 til § 33, ajourført 27. november 2023. Dertil kommer at forelegget selv opplyser at et slikt vilkår ikke gjelder når føreretten er tapt «fordi du har fått åtte prikker eller mer, jf. forskrift om prikkbelastning § 4».
- (18) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at lagmannsretten skulle ha begrunnet særskilt hvorfor samtykke til å fremme anken over tapet av føreretten ikke er gitt, og da i første rekke knyttet til vilkåret for gjenerverv.
- (19) Ankeutvalget er derfor enstemmig kommet til at lagmannsrettens beslutning må oppheves ettersom det her foreligger en saksbehandlingsfeil som kan ha innvirket på avgjørelsens innhold, jf. straffeprosessloven § 385 tredje ledd første og andre punktum.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Ingvald Falch
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)